

Zbornik sudske prakse

MIŠLJENJE NEZAVISNOG ODVJETNIKA
MELCHIORA WALTHELETA
od 15. siječnja 2014.¹

Spojeni predmeti C-533/12 P i C-536/12 P

**Société nationale maritime Corse-Méditerranée (SNCM) SA,
Francuska Republika
protiv**

Corsica Ferries France SAS

„Žalba – Potpora za restrukturiranje – Test privatnog ulagača u tržišnom gospodarstvu – Margina prosudbe Komisije – Doseg nadzora Općeg suda – Ugled države – Zahtjev za sektorsku i geografsku analizu – Dovoljno utvrđena praksa – Plaćanje dodatnih otpremnina“

1. Ovaj predmet odnosi se na žalbe koje su podnijeli Société nationale maritime Corse-Méditerranée (SNCM) SA (u daljnjem tekstu: SNCM) i Francuska Republika protiv presude Općeg suda Europske unije Corsica Ferries France/Komisija (u daljnjem tekstu: pobijana presuda)², u dijelu u kojemu je navedeni sud poništio članak 1. stavak 2. i 3. Odluke Komisije 2009/611/EZ od 8. srpnja 2008. o mjerama C 58/02 (ex N 118/02) koje je Francuska poduzela u korist SNCM-a (u daljnjem tekstu: sporna odluka)³.

2. Odlukom od 24. siječnja 2013. predsjednik Suda odredio je spajanje predmeta C-533/12 P i C-536/12 P.

I – Okolnosti spora

3. SNCM je brodarsko društvo koje omogućuje redovne brodske veze s polazištem iz kontinentalne Francuske (Marseille, Toulon i Nica) prema Korzici, sjevernoj Africi (Alžir i Tunis) te Sardiniji.

4. U 2002. godini društvo SNCM bilo je u 20%-tnom vlasništvu društva Société nationale des chemins de fer i 80%-tnom vlasništvu društva Compagnie générale maritime et financière (u daljnjem tekstu: CGMF), a koja su sama bila u 100%-tnom vlasništvu francuske države. Prilikom otvaranja njegova kapitala 2006. dva su kupca, Butler Capital Partners (u daljnjem tekstu: BCP) i Veolia Transport (u daljnjem tekstu: VT), preuzela kontrolu u visini, navedenim redosljedom, 38% i 28% kapitala, dok je CGMF ostao prisutan u visini 25% kapitala, a 9% kapitala ostalo je rezervirano za zaposlene. Društvo BCP je nakon toga prenijelo svoje udjele društvu VT.

1 — Izvorni jezik: francuski

2 — Presuda od 11. rujna 2012. (T-565/08)

3 — SL 2009., L 225, str. 180.

5. Corsica Ferries France SAS (u daljnjem tekstu: Corsica Ferries) je brodarsko društvo koje nudi redovne brodske veze iz kontinentalne Francuske (Marseille, Toulon i Nica) i Italije prema Korzici. Jedan je od glavnih konkurenata SNCM-a. Tijekom donošenja sporne odluke, društvo Corsica Ferries bilo je glavni pružatelj usluga pomorskog prijevoza između kontinenta i Korzike i njegov tržišni udio stalno se povećavao⁴.

6. Dopisom od 18. veljače 2002. Francuska Republika prijavila je Komisiji potporu za restrukturiranje u korist SNCM-a u iznosu od 76 milijuna eura (u daljnjem tekstu: Plan iz 2002.).

7. Svojom Odlukom 2004/166/EZ od 9. srpnja 2003. o potpori za restrukturiranje koju je Francuska namjeravala dodijeliti Société nationale maritime Corse-Méditerranée (SNCM) [neslužbeni prijevod] (u daljnjem tekstu: Odluka iz 2003.)⁵, Komisija je uvjetno odobrila dva obroka potpore za restrukturiranje SNCM-u u ukupnom iznosu od 76 milijuna eura, pri čemu jedan obrok iznosi 66 milijuna eura, plativih odmah, dok drugi obrok, u maksimalnom iznosu od 10 milijuna eura, ovisi o neto prihodu od prodaje koja se odnosi osobito na brodove SNCM-a. Jedini element Plana iz 2002. koji je sporan jest ostatak iznosa za restrukturiranje u konačnoj visini od 15,81 milijuna eura⁶.

8. Svojom Odlukom 2005/36/EZ od 8. rujna 2004. o izmjeni Odluke iz 2003.⁷ Komisija je izmijenila jedan od uvjeta propisanih člankom 2. Odluke iz 2003. Te izmjene nemaju nikakav učinak na ovu žalbu.

9. Corsica Ferries je 13. listopada 2003. podnijela Općem sudu tužbu za poništenje Odluke iz 2003.

10. Komisija je Odlukom od 16. ožujka 2005. odobrila djelomičnu isplatu drugog obroka potpore za restrukturiranje, spomenute u točki 7. ovog mišljenja, u iznosu od 3.327.400 eura, na temelju Odluke iz 2003.

11. Svojom presudom od 15. lipnja 2005.⁸ Opći sud je poništio Odluku iz 2003. zbog pogrešne ocjene minimalnoga karaktera potpore, prije svega zbog pogrešaka u izračunu neto prihoda od prodaje, pritom odbijajući druge tužbene razloge koji se temelje na nedostatku u obrazloženju i povredi članka 87. stavka 3. točke (c) UEZ-a [kasnije članak 107. stavak 3. točka (c) UFEU-a]⁹ i Smjernica Zajednice o državnim potporama za sanaciju i restrukturiranje poduzeća u teškoćama¹⁰.

12. U dopisu od 7. travnja 2006. francuska tijela pozvala su Komisiju da utvrdi da jedan dio potpore za restrukturiranje odobrene u okviru Plana 2002., u iznosu od 53,48 milijuna eura, zbog njezine naravi naknade za pružanje javne usluge, treba okvalificirati „ne kao mjeru poduzetu u okviru plana restrukturiranja, već kao mjeru koja ne predstavlja potporu u skladu sa sudskom praksom iz presude Altmark od 24. srpnja 2003., Altmark Trans i Regierungspräsidium Magdeburg (C-280/00, Zb., str. I-7747.) ili kao samostalnu i nezavisnu mjeru plana za restrukturiranje na temelju članka 86. stavka 2. Ugovora o EZ-u“¹¹.

4 — Vidjeti uvodnu izjavu 40. sporne odluke.

5 — SL 2004., L 61, str. 13.

6 — Taj iznos je razlika između neto potrebe SNCM-a za likvidnim sredstavima, odnosno 19,75 milijuna eura, i čistog prihoda od prodaje imovine koji je rezultat Odluke iz 2003., odnosno 3,94 milijuna eura, što odgovara prodaji jednog broda i udjelima u tri društva. Vidjeti bilješku 201. sporne odluke.

7 — SL 2005., L 19, str. 70.

8 — Presuda Corsica Ferries France/Komisija (T-349/03, Zb., str. II-2197.)

9 — U nastavku ovog mišljenja pozivat ću se na članke Ugovora o EZ-u koji je bio na snazi u vrijeme sporne odluke.

10 — SL 1999., C 288, str. 2. (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 8., svezak 3., str. 121.)

11 — Vidjeti uvodnu izjavu 17. sporne odluke.

13. Koncentracija koja se sastojala od toga da BCP i VT steknu zajedničku kontrolu nad SNCM-om prijavljena je 21. travnja 2006. Komisiji na temelju članka 4. Uredbe Vijeća (EZ) br. 139/2004 od 20. siječnja 2004. o kontroli koncentracija između poduzetnika¹². Komisija je odobrila koncentraciju 29. svibnja 2006. na temelju članka 6. stavka 1. točke (b) iste uredbe.

14. Dana 16. svibnja 2006. BCP, VT i CGMF potpisali su protokol o suradnji, u skladu s kojim se 75% udjela SNCM-a prenijelo privatnim kupcima. Taj protokol sadrži tri državne mjere koje su bile srž postupka pred Općim sudom i o njima se raspravlja u ovom postupku:

- prodaja društva SNCM po negativnoj cijeni u iznosu od 158 milijuna eura (kapitalni ulog u iznosu od 142,5 milijuna eura i preuzimanje troškova zdravstvenog osiguranja u iznosu od 15,5 milijuna eura);
- predujam na tekući račun od strane CGMF-a u iznosu od 38,5 milijuna eura u korist članova otpuštenog osoblja SNCM-a i
- povećanje kapitala u iznosu od 8,75 milijuna eura koji je upisao CGMF, zajedno i istodobno s ulogom od 26,25 milijuna eura društava VT i BCP.

15. Komisija je, nakon što su francuska tijela 13. rujna 2006. dostavila informacije u vezi s financijskim transakcijama koje su se dogodile tijekom prijenosa društva SNCM u privatni sektor, odlučila pokrenuti postupak predviđen u članku 88. stavku 2. UEZ-a i u tom okviru ispitati nove mjere provedene u korist SNCM-a, uključujući i Plan iz 2002.¹³.

16. Komisija je u spornoj odluci ocijenila da ulaganje u kapital u iznosu od 53,48 milijuna eura, koje je bilo predviđeno u Planu iz 2002. na ime naknade za pružanje javne usluge, predstavlja nezakonitu državnu potporu u smislu članka 88. stavka 3. UEZ-a, ali spojivu sa zajedničkim tržištem na temelju članka 86. stavka 2. i članka 87. stavka 3. točke (c) UEZ-a, i da mjere Plana privatizacije iz 2006. nisu predstavljale državne potpore u smislu članka 87. stavka 1. UEZ-a.

II – Tužba pred Općim sudom i pobijana presuda

17. Svojom tužbom podnesenom Općem sudu Corsica Ferries je zatražila poništenje sporne odluke.

18. Pobijanom presudom Opći je sud djelomično prihvatio njihovu tužbu. Vezano uz tri mjere koje prate protokol o suradnji od 16. svibnja 2006. i ostatak iznosa restrukturiranja koji se nalazi u Planu iz 2002., presudio je kako slijedi:

- Komisija je počinila pogrešku koja se tiče prava i očitu pogrešku u ocjeni smatrajući da odobrenje prodaje SNCM-a po negativnoj cijeni ne predstavlja potporu u smislu 87. stavka 1. UEZ-a;
- Komisija je počinila očitu pogrešku u ocjeni smatrajući da ulaganje CGMF-a u kapital u iznosu od 8,75 milijuna eura ne predstavlja potporu u smislu članka 87. stavka 1. UEZ-a;
- Komisija je počinila očitu pogrešku u ocjeni smatrajući da predujam SNCM-u od strane CGMF-a u iznosu od 38,5 milijuna eura ne predstavlja potporu u smislu članka 87. stavka 1. UEZ-a;
- Komisija nije valjano elaborirala svoju analizu u odnosu na ostatak iznosa za restrukturiranje u konačnoj visini od 15,81 milijuna eura i stoga je počinila očitu pogrešku u ocjeni odobrivši taj preostali iznos na temelju članka 87. stavka 1. UEZ-a.

12 — SL L 24, str. 1. (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 8., svezak 5., str. 73.)

13 — SL 2006., C 303, str. 53.

19. Na temelju tih utvrđenja, Opći je sud poništio drugi i treći stavak članka 1. sporne odluke.

III – Postupak pred Sudom

20. Žalbom podnesenom Sudu 22. studenoga 2012. društvo SNCM zatražilo je djelomično ukidanje pobijane presude. Svojom žalbom podnesenom Sudu 26. studenoga 2012. Francuska Republika zatražila je ukidanje pobijane presude. Dana 28. veljače 2013. Corsica Ferries podnijela je odgovor na žalbu. Rasprava je održana 6. studenoga 2013., tijekom koje su SNCM, Francuska Republika kao i Corsica Ferries iznijeli usmena očitovanja.

21. Potrebno je naglasiti da Komisija, čiju odluku je Opći sud djelomično poništio, nije pobijala presudu Općeg suda, ni ulaganjem žalbe ni davanjem potpore SNCM-u i Francuskoj Republici ili pak sudjelovanjem na raspravi pred Sudom.

IV – Žalba

22. SNCM i Francuska Republika ističu četiri žalbena razloga vezana uz svaku od četiri mjere spomenute u točki 18. ovog mišljenja.

A – Prvi žalbeni razlog koji se odnosi na prodaju SNCM-a po negativnoj cijeni

1. Sporna odluka

23. U uvodnim izjavama od 259. do 348. sporne odluke Komisija je smatrala da, kako bi se utvrdilo sadrži li privatizacija SNCM-a po negativnoj prodajnoj cijeni elemente državne potpore, treba ocijeniti bi li se, u sličnim okolnostima, privatnog ulagača moglo navesti na uplatu kapitala u tom iznosu u okviru prodaje SNCM-a ili bi takav ulagač bio izabrao likvidaciju tog društva.

24. Prema mišljenju Komisije, velike grupe društava, kada danas pristupaju zatvaranjima pogona ili likvidacijama podružnica, ne mogu zanemariti društvene posljedice koje podrazumijevaju takva zatvaranja ili likvidacije. Komisija je dodala da velike grupe društava najčešće provode socijalne planove koji mogu uključiti otpremnine koje premašuju ono što zahtijevaju zakon i kolektivni ugovori.

25. Komisija je dakle smatrala da bi, u slučaju likvidacije SNCM-a, takve mjere bile poduzete uz zakonske obveze u cilju da se ne okalja ugled holding društva i njegova krajnjeg dioničara, odnosno francuske države.

26. Komisija je nadalje ispitala je li trošak otpremnina koje premašuju ono što zahtijevaju zakon i kolektivni ugovori bio veći od negativne cijene prodaje te zaključila da to nije slučaj. Na toj osnovi, Komisija je prihvatila da odluka o prodaji SNCM-a po negativnoj cijeni od 158 milijuna eura nije predstavljala državnu potporu jer je bila u skladu s odlukom koju bi donijela privatna grupa u tržišnom gospodarstvu, i to vodeći računa o socijalnim troškovima koje zahtijeva likvidacija poduzetnika.

2. Pobjijana presuda

27. Tijekom ispitivanja primjene kriterija privatnog ulagača, Opći je sud prihvatio da je, kako bi se odredilo postupanje razumnog privatnog ulagača, potrebno uzeti u obzir i njegove odgovornosti u socijalnom tržišnom gospodarstvu prema svim zainteresiranim stranama poduzetnika kao i razvoj društvenoga, gospodarskoga i situacijskoga konteksta u kojemu posluje njegovo poduzeće¹⁴.

28. Na gore navedenoj osnovi, Opći je sud prihvatio da isplata dodatnih otpremnina od strane privatnog ulagača može predstavljati legitimnu i odgovarajuću praksu u cilju promicanja mirnog socijalnog dijaloga i očuvanja ugleda društva ili grupe društava¹⁵. Međutim, prema mišljenju Općeg suda, u nedostatku ikakve isplativosti, čak i dugoročno, uzimanje u obzir troškova koji premašuju stroge zakonske i ugovorne obveze trebalo bi smatrati državnom potporom¹⁶.

29. U tom pogledu, Opći sud prigovorio je Komisiji da nije definirala gospodarske aktivnosti francuske države glede kojih bi mogla postojati potreba za zaštitom ugleda i u odnosu na koje je trebalo ocijeniti izgleda za gospodarsku isplativost prodaje po negativnoj cijeni o kojoj je riječ u predmetu¹⁷.

30. Opći sud zauzeo je stajalište da bez takve definicije, ne može obaviti kontrolu izgleda za dugoročnu gospodarsku isplativost negativne cijene prodaje na koju je francuska država pristala kako bi izbjegla isplatu dodatnih otpremnina u slučaju likvidacije. Temeljem toga Opći sud je zaključio da je Komisija počinila pogrešku koja se tiče prava¹⁸.

31. Štoviše, Opći sud je smatrao da Komisija nije iznijela dovoljno objektivne i provjerljive elemente kako bi dokazala da je isplata dodatnih otpremnina utvrđena praksa među privatnim poduzećima te da je propustila iznijeti dokaze koji bi omogućili utvrđivanje postojanja razumne vjerojatnosti nastanka socijalnih troškova koji bi opravdali isplatu tih otpremnina¹⁹.

32. Prije nego što je Opći sud usvojio tužbeni razlog društva Corsica Ferries koji se odnosi na to da je Komisija počinila očitu pogrešku u ocjeni zauzevši stajalište da odobravanje prodaje SNCM-a po negativnoj cijeni ne predstavlja državnu potporu²⁰, u tom smislu je utvrdio da „Komisija nije, dakle, pružila dokaz koji bi u dovoljnoj mjeri mogao dokazati na koji način je u predmetnom slučaju uključivanje znatnog troška dodatnih otpremnina - koje, usto, mogu doseći deseterostruki iznos samih zakonskih i ugovornih obveza, kao što to proizlazi iz uvodne izjave 277. sporne odluke - bilo motivirano razumnom vjerojatnošću da će iz navedenog francuska država ostvariti neizravnu materijalnu korist, makar i dugoročno. Iako je u slučaju likvidacije SNCM-a bez isplate dodatnih otpremnina nemoguće isključiti rizik određenih socijalnih posljedica u drugim javnim poduzećima, Komisija nije ni na koji način analizirala opseg neizravnih socijalnih troškova kao i vjerojatnost njihova nastanka, čak ni u svojim pisanim odgovorima Općem sudu. Prema tome, treba zauzeti stajalište da izgledi dugoročne gospodarske isplativosti postupanja francuske države nisu bili dokazani u skladu s traženim pravnim standardom“²¹.

14 — Vidjeti točku 82. pobjijane presude.

15 — *Ibidem* (t. 83.)

16 — *Ibidem* (t. 84.)

17 — *Ibidem* (t. 90. do 93.)

18 — *Ibidem* (t. 93. i 94.)

19 — *Ibidem* (t. 95. do 108.)

20 — *Ibidem* (t. 109.)

21 — *Ibidem* (t. 108.)

3. Analiza

a) Prvi dio prvog žalbenog razloga SNCM-a

33. SNCM prigovara Općem sudu da je pogrešno ocijenio marginu prosudbe kojom Komisija raspolaze prilikom primjene kriterija privatnog ulagača u tržišnom gospodarstvu.

34. U točkama 86. i 87. pobijane presude Opći sud podsjeća da je, u okviru testa privatnog ulagača, na Komisiji da definira ekonomske aktivnosti države, osobito na geografskoj i sektorskoj razini, u odnosu na koje se trebaju ocijeniti izgledi dugoročne gospodarske isplativosti postupanja države. Prema mišljenju Općeg suda, ta je analiza neophodna kako bi se na osnovi objektivnih i provjerljivih elemenata utvrdilo postojanje dovoljno utvrđene prakse među prethodno definiranim referentnim privatnim ulagačima te postojanje razumne i dovoljno potkrijepljene vjerojatnosti da država članica iz predmetnog postupanja ostvaruje neizravnu materijalnu korist.

35. SNCM smatra da ta razmatranja Općeg suda znatno nadilaze analizu eventualne očite pogreške u Komisijinoj prosudbi te dovode u pitanje Komisijinu ekonomsku ocjenu činjenica koje su joj bile podnesene kao i kvalitetu rada nezavisnog stručnjaka kojeg je imenovala. Prema mišljenju SNCM-a, pobijana presuda poremetila je institucionalnu ravnotežu jer se Opći sud stavio u ulogu stručnjaka za ekonomske i socijalne odnose poduzetnika.

36. Predlažem da Sud odbije prvi dio prvog žalbenog razloga SNCM-a zbog razloga koji slijede.

37. Zasigurno treba naglasiti da nije na sucu Unije da Komisijinu ocjenu zamjeni svojom ekonomskom ocjenom²². Naime, kako je Sud već presudio, „nadzor koji sudovi Unije provode nad složenim ekonomskim ocjenama Komisije sužen je nadzor koji se nužno ograničava na provjeru poštovanja postupovnih pravila i pravila o obrazloženju, točnosti činjeničnog stanja kao i postojanja eventualne očite pogreške u ocjeni i zlouporabe ovlasti“²³.

38. Međutim, suprotno onomu na što se poziva društvo SNCM, Opći sud nije svojom ocjenom zamijenio Komisijinu ocjenu, već je uputio na propuste u njezinu obrazloženju i prije svega u načinu na koji je potkrijepila to obrazloženje, što je dovelo u pitanje Komisijinu pravilnu primjenu članka 87. UEZ-a.

39. Ne slažem se niti s prigovorom prema kojemu Opći sud nije uzeo u obzir činjenicu da je Komisija imenujući nezavisnog stručnjaka i utemeljivši svoju odluku na njegovim zaključcima time bacila sjenu sumnje na sadržaj stručnjakova rada. Kako to ističe društvo Corsica Ferries, Opći sud nije osporavao zaključke stručnjaka već je samo nanovo prigovorio Komisiji da nije dovoljno elaborirala svoje obrazloženje odnosno da u prilog svojem zaključku nije iznijela dovoljno objektivnih i provjerljivih elemenata, koji su joj stavljeni na raspolaganje stručnjakovim radom.

b) Drugi i četvrti dio prvog žalbenog razloga SNCM-a i drugi dio prvog žalbenog razloga Francuske Republike

40. Prvim žalbenim razlogom Francuske Republike i posebice prvim dijelom tog žalbenog razloga postavlja se pitanje uzima li se u obzir ugled države kao globalnog ekonomskog aktera u tržišnom gospodarstvu kako bi se isključila isplata dodatnih otpremnina iz pojma državne potpore. Budući da se to pitanje može postaviti jedino ako su predmetne otpremnine premašile iznose koje nameću zakonske

22 — Vidjeti presude od 22. studenoga 2007., Španjolska/Lenzing (C-525/04 P, Zb., str. I-9947., t. 57.) i od 2. rujna 2010., Komisija/Scott (C-290/07 P, Zb., str., I-7763., t. 66.).

23 — Gore navedena presuda Komisija/Scott, (t. 66.). Također, vidjeti presudu od 6. listopada 2009., GlaxoSmithKline Services i dr./Komisija i dr. (C-501/06 P, C-513/06 P, C-515/06 P i C-519/06 P, Zb., str. I-9291., t. 163.).

i ugovorne obveze i ako nije bilo moguće dokazati da ta vrsta isplate predstavlja utvrđenu praksu u predmetnom gospodarstvu, logičnijim mi se čini da se najprije razradi drugi dio prvog žalbenog razloga Francuske Republike, prema kojemu je Opći sud počinio pogrešku koja se tiče prava zahtijevajući od Komisije da ona dokaže da isplata dodatnih otpremnina predstavlja dovoljno utvrđenu, odnosno ustaljenu praksu među privatnim ulagačima.

41. Društvo SNCM iznosi sličnu argumentaciju, prigovarajući Općem sudu da je za tumačenje i primjenu kriterija privatnog ulagača u točkama 86. i 87. pobijane presude uspostavio „test koji se u cijelosti temelji na sudskoj praksi“, koji zahtijeva od Komisije da ona provede sektorsku ili geografsku analizu [naslov i)], da dokaže dovoljno utvrđenu praksu [naslov ii)] i da zadovolji pretjerano visok standard dokazivanja kako bi utvrdila postojanje vjerojatnosti neizravne materijalne koristi [naslov iii)].

i) Zahtjev za provedbu geografske ili sektorske analize

42. U točki 86. pobijane presude Opći sud je presudio da „u vezi s testom privatnog ulagača, na Komisiji je da u okviru svoje široke margine prosudbe definira ekonomske aktivnosti države, *osobito na geografskoj i sektorskoj razini*, u odnosu na koje se trebaju ocijeniti izgledi dugoročne gospodarske isplativosti postupanja države²⁴.

43. Opći sud stoga prigovara Komisiji da nije pružila podatke koji su nužni kako bi se ocijenili izgledi gospodarske isplativosti isplate dodatnih otpremnina.

44. Kako to ističe društvo Corsica Ferries, uporaba priloga „osobito“ dokazuje da je Opći sud ostavio mogućnost da se uzmu u obzir druge okolnosti, ne ograničavajući primjenu testa privatnog ulagača na geografsku ili sektorsku analizu.

45. Štoviše, nema ničega u sudskoj praksi što bi spriječilo Opći sud da prilikom ocjene dugoročne gospodarske isplativosti državnog postupanja ističe relevantnost sektorske ili geografske analize. K tome, iz te analize bi se moglo zaključiti da predmetne ekonomske aktivnosti države obuhvaćaju vrlo široko područje i brojne sektore. Analiza bi mogla biti korisna i ako se plaće i otpremnine znatno razlikuju ovisno o predmetnim tržištima ili sektorima.

46. SNCM se poziva na presudu Italija i SIM 2 Multimedia/Komisija u kojoj je Sud presudio da „treba ocijeniti bi li se u sličnim okolnostima jednog ulagača veličine usporedive s veličinom tijela koja vode javni sektor moglo dovesti do uplate kapitala u istom iznosu“²⁵.

47. Smatram da je svrha te definicije odrediti upravo u pogledu veličine vrstu privatnog ulagača koji bi bio usporediv s državom, pri čemu bi analiza „osobito na geografskoj ili sektorskoj razini“ ekonomskih aktivnosti države, koju predlaže Opći sud, mogla doprinijeti njezinu detaljnijem određivanju.

48. Drugi dio prvog žalbenog razloga SNCM-a također se treba odbiti u dijelu u kojemu se ističe povreda članka 295. UEZ-a prema kojemu „Ovaj Ugovor ni na koji način ne dovodi u pitanje pravila kojima se u državama članicama uređuje sustav vlasništva“. Društvo SNCM smatra da geografska i sektorska analiza koju Opći sud navodi u točki 86. pobijane presude ne uzima u obzir činjenicu da postoje vrlo razgranata privatna holding društva čije aktivnosti nisu ograničene na jedan sektor ili na određeno geografsko područje. Ne razumijem kako bi takva geografska ili sektorska analiza ekonomskih aktivnosti države kao i činjenica da određeni privatni holdinzi nisu ograničeni na jedan sektor ili na geografsko područje mogle utjecati na zaštitu vlasničkopravnog uređenja u državama članicama.

24 — Moje isticanje

25 — Presuda od 8. svibnja 2003. (C-328/99 i C-399/00, Zb., str. I-4035., t. 38.)

ii) Dokazivanje dovoljno utvrđene prakse

49. U točkama 95. i 96. pobijane presude Opći sud je presudio da Komisija nije „iznijela dovoljno objektivne i provjerljive elemente kojima bi se dokazalo da je, u sličnim okolnostima, isplata dodatnih otpremnina utvrđena praksa među privatnim poduzetnicima“ te „se ograničila na to da izjavi da je isplata dodatnih otpremnina [...] postala redovita praksa među velikim grupama poduzetnika [...]“. Opći sud joj je prigovorio da nije ponudila nikakav dokaz za potvrdu te izjave.

50. Društvo SNCM smatra da Opći sud takvom primjedbom na Komisijino obrazloženje uvodi novi uvjet koji nadilazi ono što je potrebno za ispravnu primjenu testa privatnog ulagača i krši članak 345. UFEU-a. Francuska Republika kao i SNCM smatraju da je dostatno dokazati da je samo jedno privatno poduzeće u sličnim okolnostima isplatilo dodatne otpremnine kako bi se ispunili uvjeti testa privatnog ulagača.

51. S takvom primjedbom na pobijanu presudu se ne slažem.

52. Podsjećam da isplatu dodatnih otpremnina treba proanalizirati u okviru testa privatnog ulagača, kako bi se utvrdilo prelazi li trošak likvidacije SNCM-a trošak prodaje po negativnoj cijeni od 158 milijuna eura, odnosno bi li privatni poduzetnik u poziciji države pristupio takvoj prodaji.

53. Stoga je nužno utvrditi bi li trošak likvidacije uključivao dodatne otpremnine o kojima je riječ. To bi bio slučaj da su otpremnine predviđene zakonom ili kolektivnim ugovorima. Budući da u predmetnom slučaju dodatne otpremnine uvelike premašuju te zahtjeve, jedini razlog zbog kojega bi se s obzirom na kriterij privatnog ulagača one trebale uzeti u obzir prilikom izračunavanja troška likvidacije može se pronaći u činjenici da se radi o dovoljno utvrđenoj praksi.

54. SNCM i Francuska Republika smatraju da je mogućnost da je jedan jedini privatni ulagač mogao odlučiti platiti ili činjenica da jest platio slične dodatne otpremnine dovoljna da bi ih se uključilo u izračun troškova likvidacije.

55. To mi se čini uvelike nedovoljnim, ponajviše ako uz tu jednu mogućnost na koju se privatni ulagač mogao odlučiti ili prigodu kada je privatni ulagač tako odlučio, postoji više primjera privatnih ulagača koji tako nisu odlučili, jer bi to upućivalo na to da isplata dodatnih otpremnina, osim u iznimnim slučajevima, nema ikakve izgleda za gospodarsku isplativost.

56. Dokaz o postojanju na tržištu utvrđene prakse, redovite ili ustaljene, kako je to tijekom rasprave istaknula Corsica Ferries, ne predstavlja, u tom kontekstu, novi ili izvanredan uvjet. Sama Komisija je u jednoj od svojih komunikacija iz područja državnih potpora spomenula da državna sredstva predstavljaju državne potpore ako „se ne ubrajaju među mjere pribavljanja vlasničkoga kapitala prema uobičajenoj praksi u tržišnom gospodarstvu“²⁶. Razlika u terminologiji („uobičajena praksa“, „utvrđena praksa“²⁷, „dovoljno utvrđena praksa“²⁸, „redovita praksa“²⁹ ili „ustaljena praksa“³⁰), prema mojem mišljenju, ne upućuje na to da se u presudi Općeg suda pojavio novi dokazni zahtjev.

57. Usto, u uvodnoj izjavi 268. sporne odluke Komisija tvrdi da velike grupe društava „najčešće provode socijalne planove [...] koji premašuju ono što zahtijevaju zakon i kolektivni ugovori“. Riječ „najčešće“ mogla bi se odnositi samo na utvrđenu praksu, čije se postojanje očito mora dokazati.

26 — Komunikacija Komisije državama članicama o primjeni članka 92. i 93. Ugovora o EEZ-u i članka 5. Direktive Komisije 80/723/EEZ na javna poduzeća u sektoru proizvodnje (SL 1993., C 307, str. 3., t. 14.)

27 — Točka 101. pobijane presude

28 — *Ibidem* (t. 87.)

29 — *Ibidem* (t. 96.)

30 — *Ibidem*

58. Rekavši navedeno, nije na sucu Unije ? osim da provjeri poštovanje postupovnih pravila i pravila o obrazloženju, točnost činjeničnog stanja kao i postojanje eventualne očite pogreške u ocjeni i zlorabe ovlasti³¹? utvrđivanje dovoljno utvrđene prakse, već na Komisiji, koja si je uostalom implicitno zadala da će, makar samo, dokazati da je to bila utvrđena praksa na tržištu³².

59. Međutim, Opći sud je zauzeo stajalište da je Komisija, u bilješci 135. sporne odluke, navela samo jedan primjer koji datira iz 1991. godine, ali u kojemu se pitanje isplate otpremnina koje bi se mogle usporediti s onima iz ovog predmeta, nije postavljalo, kao i drugih deset slučajeva socijalnih planova koji su se, kao što je to Komisija priznala tijekom rasprave pred Općim sudom, odnosili na radnje vezane uz restrukturiranje, a ne uz likvidaciju, koje su, štoviše, bile provedene u sektorima koji nemaju ništa zajedničko s pomorskim prijevozom³³.

60. Opći sud je, dakle, u okviru toga presudio da Komisija nije dovoljno potkrijepila svoju odluku, zadovoljivši se da samo ustvrdi, „pri čemu nije ponudila ni najmanji dokaz“³⁴, da je isplata dodatnih otpremnina bila utvrđena praksa među privatnim ulagačima.

61. U ovom stadiju mogu odbiti i četvrti dio prvog žalbenog razloga SNCM-a, kojim SNCM prigovara Općem sudu da nije ispunio svoju obvezu obrazlaganja jer nije definirao pojmove „dovoljno utvrđena praksa“ i „ustaljena praksa“.

62. Ne samo da su ti izrazi dovoljno jasni i odnose se na ocjenu činjenica, već niti nije na Općem sudu da ih definira, pogotovo zato što nije potrebno opsežno obrazloženje da bi se shvatilo da samo jedan ili više slučajeva - koji štoviše nisu ni uvjerljivi - ne mogu predstavljati „ustaljenu“ ili „dovoljno utvrđenu“ praksu.

63. Stoga smatram da je Opći sud pravilno presudio da Komisija nije dovoljno dokazala da je isplata dodatnih otpremnina bila dovoljno utvrđena praksa među privatnim ulagačima.

iii) Dokaz postupanja koje je motivirano razumnom vjerojatnošću ostvarenja izravne materijalne koristi

64. Opći sud presudio je, u točki 101. pobijane presude, da u nedostatku utvrđene prakse isplate dodatnih otpremnina Komisija također nije bila dokazala da je razlog za predmetnu isplatu bila razumna vjerojatnost da će francuska država time pribaviti izravnu materijalnu korist, makar i dugoročno.

65. Društvo SNCM žali se na to što je, tako presudivši, Opći sud nametnuo Komisiji pretjeran teret dokazivanja, s obzirom na to da bi Komisija bila dužna točno kvantificirati pretrpljenu štetu u slučaju smanjenja ugleda, iako bi se takva kvantifikacija u biti temeljila na elementima koji su teško odrediti.

66. Takvo shvaćanje pobijane presude nije točno. U točki 102. navedene presude Opći je sud presudio da „Komisija [...] u pobijanoj presudi nije iznijela nijedan element kojim bi pojasnila konkretnu narav pretrpljene štete niti, među ostalim, točno navela u odnosu na koje bi od zainteresiranih strana (korisnika, klijenata, dobavljača ili osoblja) bio pogođen ugled društva CGMF-a i francuske države. K tome, pobijana presuda ne sadrži nijedan element koji bi dokazao da je Komisija pokušala kvantificirati pretrpljenu štetu, koju je međutim nužno uspoređivati s procijenjenim troškom dodatnih otpremnina, čije opravdanje taj trošak predstavlja“.

31 — Vidjeti navedenu presudu Komisija/Scott (t. 66.).

32 — Vidjeti točke 267. do 268. i 272. sporne odluke.

33 — Vidjeti točku 97. pobijane odluke.

34 — *Ibidem* (t. 96.)

67. Opći je sud, bez govora o „točnoj kvantifikaciji“, utvrdio da „se Komisija u uvodnoj izjavi 270. i 271. [sporne] odluke ograničila na to da navede da bi u slučaju likvidacije SNCM-a socijalne napetosti unutar društva, koje su se prema njezinom mišljenju pojavile prilikom socijalnog sukoba koji se dogodio u 2004., dovele do socijalnih nemira koji bi mogli narušiti ugled njegovog društva majke i njezinoga krajnjega dioničara“³⁵.

68. Osim toga, tijekom rasprave pred Općim sudom, Komisija je priznala da nije ni na koji način bila proučila razumnju vjerojatnost nastanka socijalnih troškova (primjerice, štrajkova) koji bi opravdali isplatu dodatnih otpremnina³⁶. Stoga mi se čini da Opći sud ni na koji način nije nametnuo pretjerani teret dokazivanja, već je samo zauzeo stajalište da u tom pogledu Komisijino obrazloženje odluke nije dovoljno.

c) Prvi dio prvog žalbenog razloga Francuske Republike

69. Kao što sam već naveo u točki 40. svojeg mišljenja, Francuska Republika svojim prvim žalbenim razlogom prigovara Općem sudu da je prekršio članak 87. stavak 1. UEZ-a utvrdivši da u okviru kriterija razboritog privatnog ulagača Komisija nije mogla uzeti u obzir rizik nanošenja štete ugledu države u svojstvu globalnog ekonomskog aktera u tržišnom gospodarstvu.

70. Točnije, Francuska Republika prvim dijelom tog žalbenog razloga navodi da je u točkama 90., 93. i 94. pobijane presude Opći sud u stvarnosti zanijekao mogućnost da država članica uzme u obzir rizik nanošenja štete ugledu države u svojstvu globalnog ekonomskog aktera u tržišnom gospodarstvu, a tu je mogućnost, čini se, ipak priznao u točki 85. svoje presude.

71. Francuska Republika smatra da je Komisija bila u pravu uzevši u obzir takav rizik da bi utvrdila odražava li isplata dodatnih otpremnina izglede za dugoročnu isplativost i bi li u sličnim okolnostima razumni privatni ulagač također bio prisiljen isplatiti takve otpremnine kako bi zaštitio svoj ugled.

72. Francuska Republika također smatra da je isplata dodatnih otpremnina nužna kako bi se zaštitio ugled države. U prilog toj tvrdnji ona se poziva na rizik štrajka solidarnosti koji, ako se proširi cijelim javnim sektorom, može prouzrokovati paralizu gospodarskih aktivnosti društava u tom sektoru.

73. Francuska Republika u tom kontekstu navodi da bi masovno širenje štrajkova prouzročilo teške gospodarske gubitke za državu. Poziva se na nagli prestanak ugovornih odnosa između društava u štrajku i njihovih dobavljača i stranaka te na poteškoće prilikom plaćanja i isporuka, zbog kojih bi se nestrukovne stranke javnih poduzeća morale preusmjeriti prema konkurentnim privatnim poduzećima.

74. Francuska Republika stoga smatra da sprečavanje tih nepovoljnih gospodarskih posljedica predstavlja neizravnu materijalnu korist koju je država željela pribaviti iz isplate dodatnih otpremnina.

75. S tom tvrdnjom se ne slažem.

76. Najprije treba podsjetiti da je Opći sud, u točki 83. svoje presude, priznao da „države članice također imaju mogućnost isplate dodatnih otpremnina u slučaju likvidacije javnog poduzeća, iako njihove obveze ne smiju *a priori* premašiti strogi minimalni iznos određen zakonom i kolektivnim ugovorima“.

35 — *Ibidem* (t. 102.)

36 — *Ibidem* (t. 105.)

77. U točki 84. pobijane presude Opći je sud, međutim, zauzeo stajalište da ako ne postoji nikakva isplativost, isplatu te vrste, koja premašuje stroge zakonske i ugovorne obveze, treba smatrati državnom potporom u smislu članka 87. stavka 1. UEZ-a, dodajući u točki 85. iste presude da ne bi bilo dovoljno sažeto pozvati se na ugled države u svojstvu globalnog ekonomskog aktera u tržišnom gospodarstvu kako bi se izbjeglo da se isplata kvalificira kao državna potpora.

78. Opći sud je u istoj točki 85. presudio da zaštita ugleda države u svojstvu globalnog ekonomskog ulagača u tržišnom gospodarstvu ne može, osim u posebnim okolnostima i bez osobito uvjerljivog obrazloženja, predstavljati dostatno opravdanje da bi se dokazala dugoročna isplativost preuzimanja dodatnih troškova poput isplate dodatnih otpremnina.

79. Suprotno dakle onomu što navodi Francuska Republika, iako Opći sud u predmetnom slučaju zahtijeva postojanje „posebnih okolnosti i osobito uvjerljivog obrazloženja“³⁷, on nije načelno isključio uzimanje u obzir ugleda države kao globalnog ulagača u gospodarstvu u činjeničnom i pravnom kontekstu poput onog u dotičnom predmetu. Čini mi se da je to stajalište Općeg suda spojivo s praksom Suda.

80. Najprije treba istaknuti da postoji malo sudske prakse o ugledu države u svojstvu ekonomskog aktera. Prva presuda o tome, koju uostalom Komisija spominje u spornoj odluci³⁸, jest presuda Italija/Komisija u kojoj je Sud prihvatio da se odluka o snošenju gubitaka „[ne mora] nužno [opravdavati] vjerojatnošću da će se iz navedenog ostvariti izravna materijalna korist, već i drugim razlozima, poput težnje za očuvanjem ugleda grupe ili preusmjerenjem njezinih aktivnosti“³⁹.

81. Međutim, Sud je zauzeo to stajalište u odnosu na privatnog ulagača koji nastoji „osigurati opstanak poduzetnika koji je suočen s prolaznim poteškoćama“ ili „omogućiti prestanak aktivnosti [društva kćeri] pod najboljim mogućim uvjetima“⁴⁰.

82. Na osnovi te analize Sud je zaključio da „kada uplate kapitala [...] nisu ni na koji način isplative, čak ni dugoročno, takva sredstva treba smatrati [državnim] potporama“⁴¹. U stvarnosti, prema mišljenju Suda u tom predmetu „do naknade gubitaka došlo je u uvjetima koji bi privatnom ulagaču koji posluje u uobičajenim tržišnim uvjetima bili neprihvatljivi te da nijedan privatni ulagač, čak niti industrijski holding, ne bi uzeo u obzir razloge koje su iznijele francuska i španjolska vlada“⁴², odnosno socijalne i regionalne razloge⁴³, slične onima na koje se poziva Francuska Republika u ovom predmetu.

83. Drugi put se na ugled države pozvala španjolska vlada, u okviru kriterija privatnog ulagača u presudi Španjolska/Komisija⁴⁴. Španjolska vlada pokušala je opravdati unos kapitala u državno društvo Hytasa, čiji je vlasnik posredstvom društva Patrimonio del Estado, objašnjavajući da je „nastojanje očuvanja ugleda grupe predstavljalo legitiman razlog. Ugled društva Patrimonio del Estado pretrpio bi tešku štetu, ako bi ono prekinulo svoje poslovne aktivnosti u području izvrnutom visokoj stopi nezaposlenosti i teškim socijalnim uvjetima. Svako privatno poduzeće koje bi se našlo u istoj situaciji kao Patrimonio del Estadobilo također bi bilo osjetljivo na sindikalne i političke pritiske“⁴⁵.

37 — Vidjeti točku 85. pobijane presude.

38 — Vidjeti bilješku 137. sporne odluke.

39 — Presuda od 21. ožujka 1991. (C-303/88, Zb., str. I-1433., t. 21.)

40 — *Ibidem*

41 — *Ibidem* (t. 22.)

42 — *Ibidem* (t. 24.)

43 — *Ibidem* (t. 18.)

44 — Presuda od 14. rujna 1994. (C-278/92 do C-280/92, Zb., str. I-4103.)

45 — Točka 24. mišljenja nezavisnog odvjetnika F. Jacobsa u predmetu povodom kojega je donesena gore navedena presuda Španjolska/Komisija.

84. U tom predmetu, u odgovoru na argument španjolske vlade prema kojem je njezino postupanje bilo postupanje privatnog ulagača, s obzirom na to da bi alternativa, odnosno likvidacija društva Hytasa, bila mnogo skuplja za državu, nezavisni odvjetnik F. Jacobs primijetio je da „treba uspostaviti razliku između obveza koje društvo Patrimonio del Estado mora preuzeti u svojstvu vlasnika temeljnoga kapitala društva Hytasa i obveza koje španjolska država ima u svojstvu pružatelja socijalnih naknada i naknada za vrijeme nezaposlenosti“⁴⁶. Prema mišljenju nezavisnog odvjetnika „ta se potonja vrsta obveze nije [mogla] uzeti u obzir za primjenu kriterija privatnog ulagača“⁴⁷.

85. On je dakle zauzeo stajalište da je svaki argument prema kojem je ulaganje u kapital društva Hytasa bilo opravdano kako bi se zaštitio ugled društva Patrimonio del Estado potpuno bespredmetan. Na toj osnovi je zaključio da „je teško [pojmiti] da bi se holding društvo u državnom vlasništvu toliko brinulo o šteti koja bi bila nanesena njegovom javnom ugledu zbog stečaja jednog od njegovih poduzeća, da bi isključivo zbog tog razloga privatnom poduzeću ponudilo golemi novčani iznos kako bi ga pridobilo na ponovno preuzimanje navedenog poduzeća“⁴⁸.

86. Sud je došao do istog zaključka kao i nezavisni odvjetnik F. Jacobs, sumnjajući, kao i on, u isplativost takvog državnog postupanja⁴⁹.

87. Pojam državnog ugleda u praksi Suda ponovno se pojavio u vezi sa zahtjevom za suspenziju primjene Komisijine odluke koja se odnosi na državne potpore koje je savezna zemlja Bavarska dodijelila njemačkom poduzetniku u kojemu je savezna zemlja imala 45% udjela⁵⁰. Savezna zemlja Bavarska je tom poduzetniku odobrila zajmove koje je on trebao vratiti samo ako je u prethodnoj godini zabilježio dobit⁵¹. Njemačka vlada pokušala je opravdati to postupanje navodeći da „bi likvidacija poduzetnika saveznoj zemlji Bavarskoj prouzrokovala dodatne troškove, nanijela bi također znatnu štetu njegovu ugledu kao poduzetniku te bi spriječila sinergijske učinke koji bi nastali iz preusmjeravanja cijele grupe“⁵².

88. Predsjednik Suda svojim je rješenjem odbio prijedlog za privremenu mjeru Savezne Republike Njemačke te je presudio, među ostalim, da „općeniti razlozi izneseni u okviru prvotne analize, koji se posebice odnose na očuvanje ugleda savezne zemlje Bavarske ili na reorganizaciju njezinih aktivnosti, nisu dovoljni da bi se utvrdila očita pogreška Komisije“⁵³. U vezi s Komisijinom analizom kriterija privatnog ulagača, predsjednik Suda prethodno je istaknuo da „tužitelji i intervenijenti nisu [iznijeli] dovoljno značajne konkretne dokaze da potkrijepe tvrdnju da savezna zemlja Bavarska može opravdano očekivati to da će zajmovi biti vraćeni“⁵⁴.

46 — *Ibidem* (t. 29.)

47 — *Ibidem*

48 — *Ibidem* (t. 30.)

49 — Gore navedena presuda Španjolska/Komisija (t. 25. i 26.)

50 — U tom smislu vidjeti rješenje predsjednika Suda od 3. svibnja 1996., Njemačka/Komisija (C-399/95 R, Zb., str. I-2441.).

51 — *Ibidem* (t. 14.)

52 — *Ibidem* (t. 32.)

53 — *Ibidem* (t. 70.)

54 — *Ibidem* (t. 66.)

89. Tijekom postupka pred Općim sudom, njemačka je vlada ponovila svoj argument koji se temelji na državnom ugledu⁵⁵. Opći je sud ocijenio da tužitelji nisu dokazali „što predstavlja ugled savezne zemlje Bavorske u svojstvu privatnog ulagača u [predmetnom industrijskom sektoru, u ovom slučaju u industriji čelika] niti zbog čega bi stečaj [predmetnog poduzetnika] mogao okaljati taj ugled⁵⁶. Opći je sud stoga zaključio da „nije uvjerljivo da je savezna zemlja Bavarska bila prisiljena isplatiti znatan novčani iznos privatnom poduzeću [...] kako bi ga pridobila na ponovno preuzimanje [predmetnog poduzetnika], u svrhu izbjegavanja da stečaj tog potonjeg ozbiljno naruši ugled savezne zemlje⁵⁷.

90. Sud je rješenjem odbio žalbu koja je uložena protiv te presude Općeg suda, a da se pritom nije očitovao o relevantnosti ugleda države⁵⁸.

91. Slijedom svega prethodno navedenoga, Opći sud nije počinio pogrešku koja se tiče prava zaključivši da „zaštita ugleda države članice kao globalnog ulagača u tržišnom gospodarstvu ne može, osim u posebnim okolnostima i bez osobito uvjerljivog obrazloženja, predstavljati dostatno opravdanje da bi se dokazala dugoročna isplativost preuzimanja dodatnih troškova, poput isplate dodatnih otpremnina“⁵⁹ te da se taj argument ugleda države u svakom slučaju ne tiče matičnog društva CGMF, koje nije imalo nikakvu drugu imovinu u sektoru pomorskog prijevoza⁶⁰.

92. Iako načelno ne isključujem mogućnost podnošenja dokaza koje zahtijeva Opći sud, ističem da mi se čini gotovo nevjerovatnim da bi se temeljem razloga koje su države dosad navele u vezi sa svojim ugledom u svojstvu globalnih ulagača u tržišnom gospodarstvu ikada moglo izbjeći to da se njihove odluke kvalificiraju kao državne potpore s obzirom na kriterij privatnog ulagača.

93. Taj kriterij minimalno zahtijeva ? makar dugoročno ? izgleda za isplativost mjera dokapitalizacije i povrata pozajmljenih iznosa. Kako je to naveo Sud u točki 26. svoje gore navedene presude Španjolska/Komisija, „privatni ulagač koji slijedi strukturnu politiku, bilo globalnu ili sektorsku, i vođen je izgledima za dugoročnu isplativost, ne može si razumno dopustiti da nakon godina neprekidnih gubitaka izvrši ulaganje u kapital koje je, ekonomski gledano, ne samo skuplje od likvidacije imovine, već je k tome povezano s prodajom poduzeća, što uklanja svaki izgled za zaradu, čak i dugoročno. To znači da „kada uplate kapitala javnog ulagača nisu ni na koji način rentabilne, čak ni dugoročno, takva sredstva treba smatrati potporama“⁶¹.

94. Međutim, bojazni koje su izrazile države članice u pogledu svojeg ugleda kao globalnih ulagača u tržišnom gospodarstvu, koliko god one bile plemenite iz drugih kutova gledišta, nemaju mnogo toga zajedničkog s bojaznima privatnog ulagača, bilo da je riječ o „političkim troškovima“ (osim gospodarskih i socijalnih troškova) zatvaranja poduzetnika⁶², „sindikalnim i političkim pritiscima“⁶³, prisutnosti poduzetnika u poteškoćama „u socijalno ugroženom području“⁶⁴ ili, kao u ovom predmetu, riziku od štrajkova solidarnosti koji bi se mogli proširiti u cijelom javnom sektoru⁶⁵. Poduzetniku koji je korisnik državne mjere ti razlozi ne uključuju nikakve - čak niti dugoročno gledajući - izgleda za isplativost.

55 — Vidjeti presudu od 21. siječnja 1999., *Neue Maxhütte Stahlwerke i Lech-Stahlwerke/Komisija* (T-129/95, T-2/96 i T-97/96, Zb., str. II-17., t. 122.).

56 — *Ibidem* (t. 126.)

57 — *Ibidem* (t. 127.)

58 — Vidjeti rješenje od 25. siječnja 2001., *Lech-Stahlwerke/Komisija* (C-111/99 P, Zb., str. I-727.).

59 — Točka 85. pobijane presude

60 — *Ibidem* (t. 91.)

61 — Gore navedena presuda *Italija/Komisija* (t. 22.)

62 — Gore navedena presuda *Španjolska/Komisija* (t. 24.)

63 — Točka 24. mišljenja nezavisnog odvjetnika F. Jacobsa u predmetu povodom kojega je donesena gore navedena presuda *Španjolska/Komisija*.

64 — Gore navedena presuda *Neue Maxhütte Stahlwerke i Lech-Stahlwerke/Komisija* (t. 122.).

65 — Vidjeti točke 58. do 61. žalbe Francuske Republike.

95. Osim toga, u potpunosti se slažem s Općim sudom koji je presudio da „[bi se] korisni učinak pravila [Unije] u području državnih potpora znatno smanjio kada bi se prihvatio argument [...] prema kojem bi svaki državni udjel u poduzeću javnim tijelima omogućio da, pozivajući se na ugled dotičnog javnog tijela te na njegove druge udjele, obavljaju neograničena financijska ulaganja iz javnih sredstva, a da se ta ulaganja pritom ne smatraju potporama“⁶⁶.

96. Stoga predlažem Sudu da odbije prvi dio prvog žalbenog razloga Francuske Republike.

d) Treći dio prvog žalbenog razloga SNCM-a

97. SNCM prigovara Općem sudu da je u točki 93. svoje presude iskrivio spornu odluku jer je smatrao da Komisija nije u dovoljnoj mjeri definirala ekonomske aktivnosti francuske države u odnosu na koje je trebalo ocijeniti izgleda za isplativost prodaje po negativnoj cijeni.

98. Taj argument društva SNCM ne čudi s obzirom na to da je prema njegovu mišljenju dovoljno da se sporna odluka elaborira pozivanjem na ugled države koji obuhvaća sve njezine ekonomske aktivnosti.

99. U svojem odgovoru na prvi dio žalbenog razloga, istaknuo sam da to nije tako. Opći sud, dakle, nije iskrivio spornu odluku kada je utvrdio da se navodi i uopćavanja bez dokaza ne mogu smatrati dostatnim obrazloženjem.

B – Drugi žalbeni razlog, koji se odnosi na CGMF-ovo ulaganje u kapital u iznosu od 8,75 milijuna eura

1. Sporna odluka

100. U uvodnim izjavama 355. do 360. sporne odluke Komisija je zauzela stajalište, s obzirom na to da je ulaganje privatnih kupaca u visini od 26,25 milijuna eura bilo značajno i istodobno, da se narav potpore odmah mogla isključiti u vezi s CGMF-ovim ulaganjima u kapital. U uvodnim izjavama 361. do 365. sporne odluke Komisija je utvrdila i to da je fiksna stopa rentabilnosti od 10% predstavljala odgovarajuću naknadu za uloženi kapital te da postojanje ugovorne odredbe o raskidu prodaje⁶⁷ nije bilo takve naravi da dovede u pitanje jednakost postupanja. Komisija je stoga zaključila da CGMF-ovo ulaganje u kapital u iznosu od 8,75 milijuna eura nije potpora u smislu članka 87. stavka 1.

101. Komisija je, u vezi s fiksnom stopom rentabilnosti u iznosu od 10%, ispitala bi li taj prinos od udjela CGMF-a hipotetskom privatnom ulagaču bio prihvatljiv. Smatrala je da, s obzirom na to da fiksni prinos oslobađa CGMF od bilo kakvog rizika povezanog s provedbom poslovnog plana, ta stopa prinosa predstavlja primjerenu dugoročnu isplativost uloženoga kapitala. K tomu, Komisijin stručnjak je zaključio da je u odnosu na profil rizika to ulaganje u kapital sličnije obveznici s fiksnom stopom nego investiranju u dionice.

102. Glede ugovorne odredbe o raskidu u ugovoru o prodaji SNCM-a, Komisija je prihvatila da postojanje takve odredbe ne može dovesti u pitanje načelo jednakog postupanja prema ulagačima. Prema mišljenju Komisije, ta odredba odnosila se naime na cjelokupnu prodaju SNCM-a privatnim kupcima, a ne na istodobno ulaganje privatnih kupaca i države u privatizirani SNCM.

66 — Gore navedena presuda Neue Maxhütte Stahlwerke i Lech-Stahlwerke/Komisija (t. 125.). U tom smislu vidjeti točku 85. na kraju pobijane presude.

67 — Odjeljak III.5 Protokola o suradnji od 16. svibnja 2006. odnosi se na ugovornu odredbu o raskidu prodaje koju istodobno mogu primijeniti kupci u slučaju jednog od sljedećih događaja: i) nedodjeljivanja ugovora o ovlaštenju za pružanje javne usluge pomorskog prijevoza prema Korzici, za razdoblje od 1. siječnja 2007. ili ii) dostave francuskoj vladi odluke Komisije o proglašenju svih ili dijela iznosa koje je Francuska dodijelila SNCM-u državnom potporom protivnom pravu Unije.

2. Pobjijana odluka

103. Opći sud je najprije primijetio da je Komisija priznala, u odgovoru na jedno od njegovih pitanja, da istodobnost javnih i privatnih ulaganja, čak i u slučaju da postoje znatna privatna ulaganja, sama po sebi ne može biti dovoljna za zaključak da ne postoji potpora u smislu Ugovora, a da se pritom ne uzmu u obzir drugi relevantni činjenični ili pravni elementi.

104. Opći je sud nadalje ispitaio je li Komisija pri svojoj ocjeni usporedivosti investicijskih uvjeta istodobnih uplata kapitala uzela u obzir sve relevantne elemente, a posebice pitanje prinosa i učinka ugovorne odredbe o raskidu. Zaključio je da nije⁶⁸.

105. Opći sud je u točki 124. pobjijane presude ocijenio da Komisija u okviru ispitivanja jednakog postupanja ne bi smjela otkloniti potrebu za detaljnijom analizom učinka razlika u prinosima CGMF-ovih udjela i udjela privatnih kupaca.

106. Što se tiče ugovorne odredbe o raskidu, Opći sud je u točki 130. pobjijane presude presudio da ona u najmanjoj mjeri može poništiti svaki rizik za privatne kupce u slučaju da dođe do jedne od tih pokretačkih okolnosti i da navedena ugovorna odredba stoga ima stvarnu financijsku vrijednost. Ona je mogla izmijeniti profile rizika ulaganja u kapital privatnih kupaca i CGMF-a i dovesti u pitanje usporedivost investicijskih uvjeta. Komisija se, prema mišljenju Općeg suda, u tim uvjetima nije mogla uzdržati od provođenja temeljite analize ekonomskog učinka ugovorne odredbe o raskidu prodaje.

3. Analiza

107. SNCM smatra da je Opći sud iskrivio spornu odluku presudivši da Komisija nije uzela u obzir sve relevantne elemente. Prema mišljenju SNCM-a, Komisija je smatrala da fiksni prinos od 10% državnog ulaganja u kapital SNCM-a za jednog privatnog ulagača predstavlja primjerenu dugoročnu isplativost uloženoga kapitala. Društvo SNCM stoga smatra da je za tu vrstu ulaganja osiguran osobito visok fiksni prinos, što dokazuje da bi stopa prinosa od 10% bila prihvatljiva hipotetskom privatnom ulagaču. U slučaju primjene ugovorne odredbe o raskidu, koja retroaktivno utvrđuje ništetnim ugovor o prodaji, državno ulaganje se ukida i stoga je njegov prinos nevažeći, što prema mišljenju SNCM-a dokazuje da je učinak ugovorne odredbe o raskidu bio neutralan te da nije bila nužna detaljnija analiza Komisije.

108. Kad se govori o postojanju same ugovorne odredbe o raskidu, SNCM i Francuska Republika smatraju da su prilikom stjecanja SNCM-a privatni kupci stekli osiguranje da mogu povratiti svoje ulaganje u kapital u slučaju nekog od događaja koji dopušta primjenu te odredbe o raskidu. Prema njihovu mišljenju, ugovorna odredba o raskidu ne remeti ravnotežu investicijskih uvjeta za naknadna ulaganja u kapital između privatnih kupaca, s jedne strane, i francuske države, s druge strane.

109. Mislim da Opći sud u točki 131. pobjijane presude nije mogao zaključiti da je Komisija pri svojoj ocjeni usporedivosti investicijskih uvjeta istodobnih uplata kapitala, i privatnih i javnih, propustila uzeti u obzir sve relevantne elemente, osobito prinose, niti je Opći sud mogao *a fortiori* taj propust okvalificirati kao pogrešku u ocjeni.

110. Ipak, njegova odluka da prihvati prigovor kojim se osporava osnovanost Komisijine analize kojom je zaključeno da je poštovano načelo jednakog postupanja prema privatnim kupcima i CGMF-u i dalje je osnovana zbog drugih pravnih razloga⁶⁹.

68 — Točke 120. do 131. pobjijane presude

69 — Vidjeti presude od 9. lipnja 1992., Lestelle/Komisija (C-30/91 P, Zb., str. I-3755., t. 28.); od 15. prosinca 1994., Finsider/Komisija (C-320/92 P, Zb., str. I-5697., t. 37.); od 12. studenoga 1996., Ojha/Komisija (C-294/95 P, Zb., str. 5863., t. 52.) i od 13. srpnja 2000., Salzgitter/Komisija (C-210/98 P, Zb., str. I-5843., t. 58.).

111. Naime, iako je Komisija u svojoj odluci postavila pitanja fiksnog prinosa i učinka ugovorne odredbe o raskidu prodaje, obrazloženje njezinih zaključaka o tim dvjema točkama nije dovoljno da bi ih se smatralo utvrđenima.

112. Komisija je u uvodnim izjavama 361. do 363. sporne odluke o pitanjima prinosa smatrala da je stopa fiksnog prinosa takva da bi u tim uvjetima privatnom ulagaču bilo prihvatljivo sudjelovati u ulaganju u kapital u korist SNCM-a. Prema mišljenju Komisije, činjenica da se na ugovornu odredbu o prodaji mogu pozivati samo privatni kupci ne narušava načelo jednakog postupanja prema javnom i privatnim ulagačima.

113. Opći sud mogao je osnovano posumnjati u taj zaključak zbog nedostatka dostatnog obrazloženja, primijetivši da, suprotno slučaju francuske države, isplativost ulaganja u kapital privatnih kupaca nije bila određena protokolom o suradnji te da „stopa fiksne naknade [francuske države] nije [bila] zajamčena jer bi se, u slučaju primjene ugovorne odredbe o raskidu prodaje [...], fiksni prinos prestao isplaćivati“⁷⁰. Opći je sud također upozorio na postojanje nerazmjernosti između ulaganja u kapital privatnih kupaca čija se protučinidba prema njegovu mišljenju sastoji od „značajnih obveza - u različitim oblicima - francuske države“⁷¹.

114. Opći sud, u vezi s pitanjem ugovorne odredbe o raskidu, ističe da ne postoji obrazloženje sporne odluke „u kojoj se samo zauzima stajalište da ona nije mogla dovesti u pitanje jednakost postupanja prema istodobnim ulagačima, ali koja ne sadrži nikakvu ekonomsku analizu“⁷². Komisijino obrazloženje svedeno je na četiri retka uvodne izjave 364. sporne odluke gdje je Komisija bez daljnjeg obrazloženja utvrdila da se navedena odredba „odnosi na cijelokupnu prodaju SNCM-a privatnim kupcima, a ne na istodobno ulaganje (35 milijuna eura) privatnih kupaca (26,25 milijuna eura) i države (8,75 milijuna eura) u privatizirano društvu SNCM“.

115. Stoga zaključujem da je Opći sud osnovano prihvatio predmetni prigovor zbog nedostatka u obrazloženju, s obzirom na to da je Komisija, u pogledu jednakosti postupanja prema javnim i privatnim ulaganjima u SNCM, propustila elaborirati ili dovoljno elaborirati svoju odluku.

C – Treći žalbeni razlog, koji se odnosi na CGMF-ov predujam na tekući račun u iznosu od 38,5 milijuna eura u korist otpuštenog osoblja SNCM-a

1. Sporna odluka

116. Komisija je, u uvodnim izjavama 366. do 379. sporne odluke, utvrdila da će se mjere potpore subjektu, koje premašuju iznos otpremnina predviđen radnim zakonodavstvom i primjenjivim kolektivnim ugovorima, u visini od 38 milijuna eura, položenih na depozitni račun, primijeniti u slučaju da se kupci odluče na novo smanjenje osoblja i da se one ne odnose na provedbu smanjenja osoblja iz Plana iz 2002.

117. Prema mišljenju Komisije, te se potpore mogu isplatiti samo pojedincima čiji je ugovor o radu s SNCM-om bio prethodno raskinut. Te mjere stoga nisu činile uobičajene troškove koji proizlaze iz primjene socijalnog zakonodavstva koje vrijedi u okviru raskida ugovora o radu. Komisija je zaključila da te potpore subjektu, koje je dodijelila država kao javna vlast a ne država kao dioničar, spadaju dakle u socijalnu politiku država članica i time ne čine potporu u smislu članka 107. stavka 1. UFEU-a.

70 — Točka 124. pobijane presude

71 — *Ibidem* (t. 125.)

72 — *Ibidem* (t. 127.)

2. Pobjijana presuda

118. Opći sud je u točkama 142. do 147. pobjijane presude zauzeo stajalište da je sporna odluka sadržavala očitu pogrešku u ocjeni, s obzirom na to da Komisija nije pravilno odredila narav i učinke postojanja depozitnog računa.

119. Opći je sud, kao prvo, procijenio da činjenica da predmetna mjera ne proizlazi iz strogih zakonskih i ugovorenih obveza nije sama po sebi takva da može isključiti njezinu narav državne potpore. Opći je sud, kao drugo, zauzeo stajalište da bi postojanje depozitnog računa moglo biti poticaj za zaposlene u SNCM-u da napuste društvo bez pregovaranja o uvjetima odlaska, osobito kada se radi o dodjeli eventualnih dodatnih otpremnina, što prema mišljenju Općeg suda predstavlja neizravnu ekonomsku prednost za SNCM.

3. Analiza

120. Društvo SNCM prigovara Općem sudu da je iskrivio spornu odluku zauzevši stajalište da je Komisija zaključila da činjenica da predmetna mjera ne proizlazi iz strogih zakonskih i ugovornih obveza može sama po sebi isključiti njezinu narav državne potpore. Društvo SNCM procjenjuje i da je Opći sud počinio pogrešku koja se tiče prava zadirujući u marginu prosudbe koju Komisija ima u ocjeni složenih ekonomskih situacija. SNCM i Francuska Republika naposljetku prigovaraju Općem sudu da svoju presudu nije obrazložio okvalificiravši predmetnu mjeru kao državnu potporu, a da nije provjerio, podredno, prolazi li ta mjera test razumnog privatnog ulagača, kao što je to tvrdila Komisija u uvodnoj izjavi 378. sporne odluke.

121. Predlažem Općem sudu da odbije treći žalbeni razlog zbog izlaganja koja slijede.

a) Prvi dio trećeg žalbenog razloga SNCM-a

122. U vezi s argumentom društva SNCM koji se temelji na navodnom iskrivljavanju Komisijine odluke, smatram da je Opći sud u točki 143. pobjijane presude pravilno razumio Komisijino stajalište prema kojemu je, kako bi se isključila narav državne potpore predmetne mjere, trebalo provjeriti „da mjera ne umanjuje troškove društva SNCM koji se odnose na njegovo redovito upravljanje, odnosno u ovom slučaju troškove koji proizlaze iz uobičajene primjene socijalnog zakonodavstva koje vrijedi u okviru raskida ugovora o radu”⁷³.

123. Komisijinim obrazloženjem, iznesenim u uvodnim izjavama 371. do 377. sporne odluke, nastoji se dokazati da predmetne mjere proizlaze iz obveza koje premašuju otpremnine predviđene socijalnim zakonodavstvom i primjenjivim kolektivnim ugovorima. Stoga je jasno, prije svega uzimajući u obzir uvodnu izjavu 377. Komisijine sporne odluke, da je ona smatrala da se na temelju činjenice da predmetna mjera nije proizašla iz strogih zakonskih i ugovornih obaveza može isključiti narav državne potpore.

124. Stoga, mislim da Opći sud ni na koji način nije iskrivio Komisijinu odluku kako se to navodi u trećem žalbenom razlogu.

b) Drugi dio trećeg žalbenog razloga SNCM-a

125. Društvo SNCM u točki 144. pobjijane presude navodi da je Opći sud počinio pogrešku koja se tiče prava zadirujući u marginu prosudbe koju Komisija ima u ocjeni složenih ekonomskih situacija.

73 — Uvodna izjava 371. sporne odluke

126. Opći je sud u navedenoj točki utvrdio da je „postojanje depozitnog računa takve naravi da stvara poticaj za zaposlene u SNCM-u da napuste društvo ili da u najmanju ruku napuste društvo bez pregovaranja o uvjetima odlaska, osobito kada se radi o dodjeli eventualnih dodatnih otpremnina [...], sve okolnosti koje su stvarale neizravnu ekonomsku prednost za SNCM“.

127. Pitanje je li depozitni račun takve naravi da stvara poticaj za zaposlene u društvu SNCM da ga napuste bez pregovaranja o uvjetima odlaska i stvara li neizravnu ekonomsku prednost SNCM-a, očito je činjenično pitanje koje ne ulazi u nadležnost Suda u okviru žalbenog postupka.

128. Stoga je drugi dio trećeg žalbenog razloga nedopušten i treba ga odbaciti.

c) Treći dio trećeg žalbenog razloga društva SNCM i treći žalbeni razlog Francuske Republike

129. Prema mišljenju SNCM-a i Francuske Republike, Opći sud nije svoju presudu obrazložio okvalificiravši predmetnu mjeru kao državnu potporu, a da nije provjerio, podredno, prolazi li ta mjera test razumnog privatnog ulagača.

130. Osnova tog argumenta je da, čak i ako bi se troškovi nametnuti SNCM-u zbog postojanja depozitnog računa umanjili, ta bi se mjera mogla isključiti na temelju primjene kriterija privatnog ulagača.

131. SNCM i Francuska Republika smatraju (kao i Komisija u uvodnoj izjavi 378. sporne odluke) da, čak i ako se vrijednost depozitnog računa, odnosno 38,5 milijuna eura, doda negativnoj cijeni prodaje, odnosno 158 milijuna eura, ukupna cijena prodaje, odnosno 196,5 milijuna eura, ostaje manja od troška likvidacije SNCM-a. Time se dokazuje da bi privatni ulagač također poduzeo tu mjeru što, dakle, ne predstavlja državnu potporu.

132. Međutim, iz uvodne izjave 70. i iz bilješke 66. jasno proizlazi da je depozitni račun bio otvoren za plaćanje dodatnih otpremnina. O primjeni kriterija privatnog ulagača na tu vrstu otpremnine već sam se izjasnio u svojoj analizi prvog tužbenog razloga.

133. Zbog razloga iznesenih u točkama 51. do 63. i 79. do 96. ovog mišljenja, smatram da Komisija nije u dovoljnoj mjeri elaborirala svoje stajalište da bi privatni ulagač u usporedivim okolnostima isplatio takve dodatne otpremnine ni, tim više, da bi dodao vrijednost depozitnog računa cijeni prodaje.

134. Društvo SNCM također ističe da Opći sud ni na koji način nije elaborirao ili obrazložio svoju analizu depozitnog računa, koja je ukratko izložena u točki 144. pobijane presude. Mislim da razlozi zbog kojih je Opći sud zauzeo stajalište da depozitni račun pribavlja neizravnu ekonomsku prednost SNCM-u jasno proizlaze iz njegova obrazloženja.

135. Kao što to Corsica Ferries ističe, Opći je sud u točki 137. pobijane presude zauzeo jednako stajalište kao i Komisija, to jest da „pojam potpore ne znači nužno da je preuzeta zakonska obveza, nego zapravo da se smanjuju troškovi koji obično opterećuju proračun poduzetnika“. To bi bio slučaj društva SNCM u slučaju novog smanjenja broja zaposlenih.

136. To još jasnije proizlazi iz uvodnih izjava 374. i 375. sporne odluke, u kojima se Komisija složila da država otvaranjem depozitnog računa snosi troškove dodatnih otpremnina za zaposlenike koji bi bili otpušteni nakon prodaje društva SNCM-a privatnim kupcima.

137. Stoga smatram da je u tom pogledu Opći sud dovoljno obrazložio svoju presudu te zaključujem da treći dio trećeg žalbenog razloga SNCM-a kao i treći žalbeni razlog Francuske Republike treba odbaciti.

D – Četvrti žalbeni razlog, koji se odnosi na ostatak iznosa restrukturiranja od 15,81 milijuna eura

1. Sporna odluka

138. U uvodnoj izjavi 434. sporne odluke Komisija je odlučila da je državna potpora u obliku ulaganja u kapital u iznosu od 15,81 milijuna eura⁷⁴ bila spojiva sa zajedničkim tržištem na temelju članka 87. stavka 3. točke (c) Ugovora o EZ-u.

2. Pobijana presuda

139. U točki 149. pobijane presude Opći je sud utvrdio da je Komisijina analiza u vezi s ostatkom iznosa restrukturiranja bila utemeljena na pretpostavci prema kojoj Plan privatizacije iz 2006. nije sadržavao konstitutivne elemente državne potpore. Opći je sud u točkama 152. i 153. te presude zaključio da, s obzirom na to da je Komisija počinila pogrešku koja se tiče prava i očite pogreške u ocjeni koje mogu dovesti u pitanje tu pretpostavku, njezina analiza u odnosu na ostatak iznosa restrukturiranja nije bila valjano elaborirana.

3. Analiza

140. Društvo SNCM i Francuska Republika slažu se da uspjeh njihova četvrtog žalbenog razloga ovisi o tome hoće li Sud prihvatiti ostale žalbene razloge koji su izneseni u ovoj žalbi.

141. Imajući u vidu moju prethodnu analizu i moj prijedlog Sudu da odbije prva tri žalbena razloga društva SNCM i Francuske Republike, smatram da je Opći sud postupio pravilno kada je prihvatio tužbu društva Corsica Ferries za poništenje sporne odluke.

142. Predlažem stoga Sudu da odbije četvrti žalbeni razlog SNCM-a i Francuske Republike.

V – **Zaključak**

143. S obzirom na sve prethodno navedeno, predlažem Sudu da:

- odbije žalbe;
- naloži Société nationale maritime Corse-Méditerranée (SNCM) SA i Francuskoj Republici snošenje vlastitih troškova kao i troškova Corsica Ferries France SAS, u jednakom omjeru.

74 — Vidjeti bilješku 6. ovog mišljenja.